

AMİSOS / AMISOS

Cilt/ Volume 6, Sayı/ Issue 10 (Haziran/ June 2021), ss./ pp. 71-86
ISSN: 2587-2222 / e-ISSN: 2587-2230
DOI: 10.48122/amisos.913605

Özgün Makale / Original Article

Geliş Tarihi/ Received: 12. 04. 2021
Kabul Tarihi/ Accepted: 06. 05. 2021

NİĞDE'DE AZ BİLİLEN İKİ SU YAPISI

TWO LESSER KNOWN WATER STRUCTURES IN NİĞDE

Mustafa ERYAMAN*

Öz

Niğde, tarihi ve kültürel unsurlarını önemli ölçüde günümüze ulaştıran şehirlerimizden birisidir. Hitit ve Asur ile başlayan Frig, Hellenistik, Roma, Bizans dönemleriyle süregelen (Türk-İslam Kültürünü ihya ve inşa eden) Anadolu Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı ile zenginleşen tarihi ve kültürel mirası bünyesinde bulundurulur. Medeniyetlere ev sahipliği yapan şehir, su ve su kültürü açısından da oldukça zengin örneklerle sahip yapıları bünyesinde barındırır. Suyun gücünden faydalanmaya verilecek örneklerin başında ise hiç kuşkusuz su değirmenleri gelmektedir. Bu çalışmamızda, yeni tespit ettiğimiz ve Anadolu'da benzer yapıda örneklerine tesadüf edilmemiş olan Niğde, Hacıabdullah Kasabası-Hacı Ahmedin Değirmeni ile Niğde, İçmeli Köyü-Keler Değirmeni mimari ve teknik açıdan incelenerek bilim dünyasına sunulacaktır. Niğde, Hacıabdullah Kasabası-Hacı Ahmedin Değirmeni yöreye özgü tuf kayalık alanın oyulmasıyla oluşturulan değirmen ve ahır odası ile bir alt katta yer alan çark odasına sahip, yüzeyde ise taş malzeme ile örgülü kapalı oluğu bulunmaktadır. Niğde, İçmeli Köyü- Keler Değirmeni de yöreye özgü tuf kayalık alanın oyulmasıyla oluşturulan değirmen ve ahır odası ile bir alt katta çark odasına sahip, yüzeyde ise taş malzeme ile örgülü kapalı oluğu vardır. Yeraltında olan odalara bağlantı geniş tutulan açıklıklarla sağlanmıştır. Her iki su değirmen yapısı günümüzde fonksiyonunu yitirmiş olup değirmen taşları ve çark sistemini içinde barındıran kurulumları ise yerlerinde görülmemektedir.

Anahtar Kelimeler Niğde, Su, Su Değirmenleri, Çark, Oluk

* Arkeolog, Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde Yöresi Tarihi ve Kültürü Uygulama ve Araştırma Merkezi, Niğde/Türkiye. E-posta: mustafaeryaman51@hotmail.com ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9869-0094>

Abstract

Niğde is one of the cities whose historical and architectural figures significantly can be reached today. Niğde has the heritages of history and culture from starting with Hittite and Assyrian, ongoing Phrygia, Alexandrian, Rome and Byzantium to the Anatolian Seljuks, The Principalities and Ottomans. Becoming the cradle of different civilizations, the city has also lots of buildings that rich in water and water culture. And of course watermills are the main examples in using water power. In this study, we present two watermills that we discover as unique in architectural and technical aspects in Anatolia. These are The Watermill of Hadji Ahmet in Niğde, Hacıabdullah town and The Keler Watermill in İçmeli town. The Watermill of Hadji Ahmet in Niğde, Hacıabdullah town was made of gouging rocks which are specific for local area. And it has a barn room, a water will room which is downstairs. And it has also a waterspout which was made of stone. The Keler Watermill in İçmeli town was made of gouging rocks, too. And it has a barn room, a water will room which is downstairs. And it has also waterspout which was made of stone. The connection to the downstairs room was made by wide gap. Unfortunately, in our times both watermills are not working, and the structure of watermill stones and whells can not be seen today.

Keywords: Niğde, Water, Watermills, Water Wheel, Waterspout

Giriş

Sanatın ve kültürün temel ögesi olan insanoğlu, yaşamı boyunca, doğadan ve doğanın bizlere sunduğu bütün nimetlerden faydalanma yoluna gitmiştir. Tarih öncesi ve tarihi dönemlere bakıldığında; İnsanoğlunun doğanın sunduğu nimetleri en iyi şekilde değerlendirdiğini görürüz. Atalarımız doğayı kendi yaşamlarına uyarlarken, canlılar için temel ihtiyaç olan toprağa ve suya yakın olup, yerleşim alanlarını suya göre konumlandıklarını görürüz. Suya olan yakınlık ilk önceleri tıpkı diğer canlılarda olduğu gibi sadece suyu içmeye yönelik olmuştur. Yerleşik hayatla birlikte, insanoğlunun çoğalması da hızlanmıştır. Çoğalan nüfus, beraberinde üretimi ve ürettiği malı stoklama kültürünü oluşturur. Atalarımız, yerleşik hayatın başlangıcı sayılan Neolitik dönem de önemli bir besin kaynağı olan buğdayı tanımış ve buğdayı ekmeye başlamışlardır. Hasat ettikleri buğdayı ise basit öğütme taşlarıyla ezip un haline getirmişler. Bu iş için, eyer, dibek, dairesel dönen el değirmen taşları kullanılmıştır. Bütün bu alet ve makinelere en ilkelinden en modernine kadar hepsine değirmen denilmiştir. Zamanla su değirmeni, yel değirmeni ve yelkenli gemilerin icadı ve yayılması insana, su ile rüzgârın gücünden istifade etme imkânı vermiştir¹. İnsanoğlu suyu bir enerji kaynağı olarak görünce su değirmeni teknolojisine bu enerjiyi uyarlama yoluna gitmiştir. Su değirmenlerinin ilk olarak ne zaman ve kimler tarafından kullanılmaya başlandığı tam olarak bilinmemektedir. İlk değirmenlerin M.Ö. 2. yüzyılın sonlarına doğru yapıldığı ileri sürülse de Romalılar, ilk örnekleri 0,5 beygir gücünde olan ve yatay konumdaki çarkların döndürdüğü değirmenleri, dişliler vasıtasıyla dikine durabilen çarklara uyarlamayı başarmışlardır². Romalılar, tarihin bilinen bazalt-kum taşlı ilk su çarklarının dünyaya yayılmasına da öncülük etmişlerdir. Bu nedenle devletleri “Buğday İmparatorluğu” olarak anılmıştır. Böylece suyun hidrolik enerjisi, un değirmenciliğinde kullanılmaya başlanılmıştır³. Türklerde ise su değirmenlerinin kullanımına ilk olarak Uygurlar döneminde rastlanmıştır. Daha sonra Anadolu Selçuklularında ve Osmanlılarda su değirmenlerinin kullanımı ile ilgili bilgiler mevcuttur⁴. Su değirmenleri, Osmanlı Devleti’nde genellikle düzenli olarak akan su güzergâhlarına ya da onlara yakın bölgelere kurulmuştur. Arşiv

¹ Yörük 2014, 638.

² Yörük-Kabak 2016, 217.

³ Özkok 2007, 60.

⁴ Gürses-Karababa Taşkın 2007, 647.

kaynaklarından olan özellikle 14. ve 15. yüzyıllarda her 30 yılda bir yenilenen, cedid (yeni) ve köhne (eski) diye tanımlanan Tahrir Defterleri sayesinde Osmanlı Devleti'nin değişik bölgelerindeki su değirmenleri (Asiyâb) kayıt altına alınmıştır. Bu sayımlar sırasında her eyalet için ayrı ayrı değirmen sayıları, ne kadar süreyle kim tarafından işletildiği, su, yel, ya da kıraç (hayvan gücüyle çalışan) olup olmadığı belirtilmiştir. Kanunnameler de işleyiş kuralları vergilendirme usulleri ayrı ayrı vurgulanmıştır⁵.

Makale konusu olan ve Niğde Şehri Su Değirmenleri adlı kitabımızda ilk kez yayınlanan, Anadolu'da benzer yapıda örneklerine tesadüf edilmemiş olan Niğde, Hacıabdullah Kasabası-Hacı Ahmedin Değirmeni ile Niğde, İçmeli Köyü-Keler Değirmeni yeni bilgi ve bulgular eşliğinde mimari ve teknik açıdan incelenecektir.

Hacı Ahmedin Değirmeni:

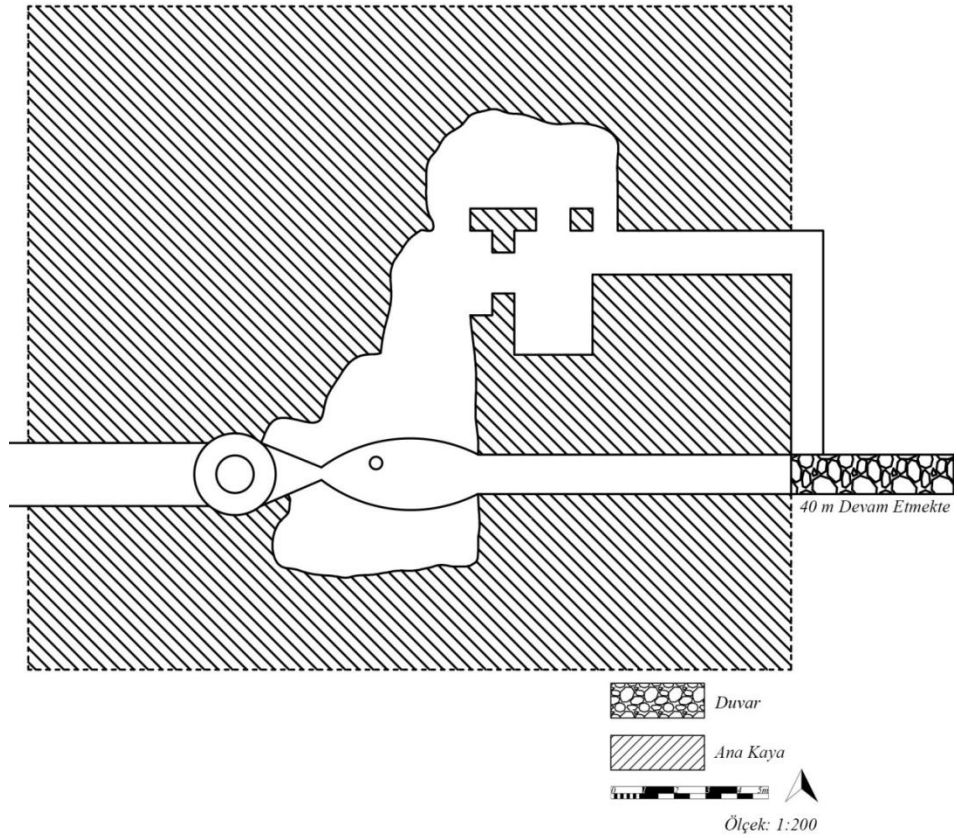
Niğde İli, Hacıabdullah Kasabası'nın kuzeydoğusunda, Gedik Dağı Tepesi önündedir. Hacı Abdullah ve Yıldıztepe Kasabalarından Karaçakıl Tepesi Höyüğüne giden yol üzerindedir (Enlem: 38.1857, Boylam: 34.6535). Değirmenin Hacıabdullah ve Yıldıztepe Kasabasına uzaklığı ortalama 2 km.dir. Yapı, Hacı Ahmedin değirmeni olarak bilinir. Niğde şehri genelinde iki kaya oyma su değirmeninden bir tanesidir. Değirmen, volkanik tüf cinsi kayanın oyulması suretiyle yapılmıştır. Yörede kayadan oyularak inşa edilen yapılara "say" (Keler-Oyma) denilmektedir. Yapının inşa kitabesi yoktur. Yakınındaki Yıldıztepe Kasabasında bulunan ve 2020 yılında belediyesince yıkılan H. 1187/M. 1773-4 tarihli köy fırın yapısıyla beraber inşa edildiğini düşünmekteyiz (Res. 1)⁶. Dolayısıyla kaya oyma değirmeni 18. yüzyıla tarihlendirmekteyiz (Şek. 1, Res..2).

⁵ Özcan 2016, 196.

⁶ Yıldıztepe Kasabasında belediyesince yıkılan; Aktaş cinsi taştan ve iki parçadan oluşan, kemer formulu nişlerle çerçevesi, ibrik ve çarkıfelek bezemeli üzerinde: "Sahib-u Ebu Bekir, Yapanı Sene 1187" yazılı kemer kitabeliği. Kayıp olan kitabe tarafımızca 10 Nisan 2021 tarihinde iki parça halinde bulunmuş olup Yıldıztepe Belediyesi binasına nakledilmiştir.

Resim 1: Yıldıztepe Kasabasında iken 2020 yılında yıkılan fırın.

Şekil 1: Hacı Ahmedin (Keler) Değirmeni planı.

Resim 2: Hacı Ahmedin (Keler) Değirmeni önde çark açık kanalı, yanda değirmen ağzı, üstte kapalı oluğu.

Değirmen yapısı tuf kayanın oyulmasıyla inşa edildiği için yalnız açık oluğun dolgu duvarı ve kapalı oluğu yöresel kaba ve içten ince yonu bazalt ve say cinsi taştan inşa edilmiştir. Kapalı oluğun içerisi taş-toprak dolguludur. Açık oluğu ortalama 7.00 m. uzunluğunda, 2.00 m. genişliğindedir. Açık oluğu dolgu duvarı kısmen yıkılmıştır (Res. 3).

Resim 3: Hacı Ahmedin (Keler) Değirmeni açık ve kapalı oluğu.

Kapalı oluğu uzunlamasına silindirik planlı, dehliz şeklinde kayanın doğu-batı yönde oyulmasıyla oluşturulan kanaldan iki kat altta açılan çark odasına bağlanır. Ana değirmen odasının bir kat altında ortalama 5.00 x 1.25 m. ölçülerinde çark odası tavanının ortasında 0.40 m. çapında açılan mil deliği değirmen odasına bağlanır (Res. 4). Çark odasının içerisi mil deliğinden düşen taş ve topraklarla kısmen dolguludur (Res.5).

Resim 4: Hacı Ahmedin (Keler) Değirmeni çark odası tavanındaki çark mili deliği.

Resim 5: Hacı Ahmedin (Keler) Değirmeni çark odası ve ilerde kapalı oluğa bağlanan dehliz.

Çark odası doğu yönde dikdörtgen bir açıklıkla ortalama derinliği 4.00 m. yi bulan kaya oyma su tahliye kanalına bağlanmaktadır. 1.00 m. enindeki su tahliye kanalının uzunluğu ise ortalama 10.00 m.'dir (Res. 6). Kayaya oyma açık su tahliye kanalı üzerinde köprü mahiyetinde uygulamaya yer verildiği görülür. Ayrıca kanal yan yüzeylerinde kolay çıkış sağlama amaçlı el ve ayak yuvaları vardır.

Resim 6: Hacı Ahmedin (Keler) Değirmeni çark odasından başlayan açık su tahliye kanalı.

Değirmen yapısının giriş açıklığı doğu yöndendir. Giriş açıklığının güneyinde derinliği 1.00 m.'yi bulan kareye yakın açık avlu uygulaması vardır. Günümüzde samanlık olarak değerlendirilen değirmen ve ahır odası, kayanın oyulmasıyla oluşturulan birbirine açılan iki ana mekândan oluşmaktadır. İçeriden bağlantının sonradan oluşturulduğunu düşündüğümüz her iki odaya iki ayrı giriş açıklığı vardır (Res.7).

Resim 7: Hacı Ahmedin (Keler) Değirmeni açık avlusu ve giriş açıklıkları.

Kayaya oyma değirmen odası girişin sol kanadındadır. Oda içerisi saman torbaları ile dolu olduğundan odanın ölçülerini güçlükle alınmıştır. Güney-kuzey doğrultu da uzanan değirmen odası ortalama 8.00 x 5.00 m. ölçülerinde dikdörtgen forma sahiptir. Değirmen odası kapısına yakın duvarda birde baca deliğine yer verilmiştir. Odanın ortasına gelecek şekilde çark odasına bağlantıyı sağlayan 0.40 m. çağında mil deliği vardır (Res.8).

Resim 8: Hacı Ahmedin (Keler) Değirmeni, değirmen odası görünüşü.

Değirmen odasına 1.60 m. eninde, 2.00 m. yüksekliğinde bir açıklıkla bağlanan ve kuzeydoğu yönde uzanan diğer mekânın orijinalinde ahır ve depo amaçlı bir oda olduğu düşünülmektedir. Değirmen odasına açılan bu odanın içerisi de saman torbaları ile istiflidir. Torbalardan dolayı oda içerisinde rahat dolaşım ve belgeleme yapılamamıştır. Bu mekânın dışa açılan 1.10 m. eninde bir kapı açıklığı ve bitişiğinde 0.80 m. eninde bir de pencere açıklığı vardır (Res.9).

Resim 9: Hacı Ahmedin (Keler) Değirmeni ahır odası genel görünüşü.

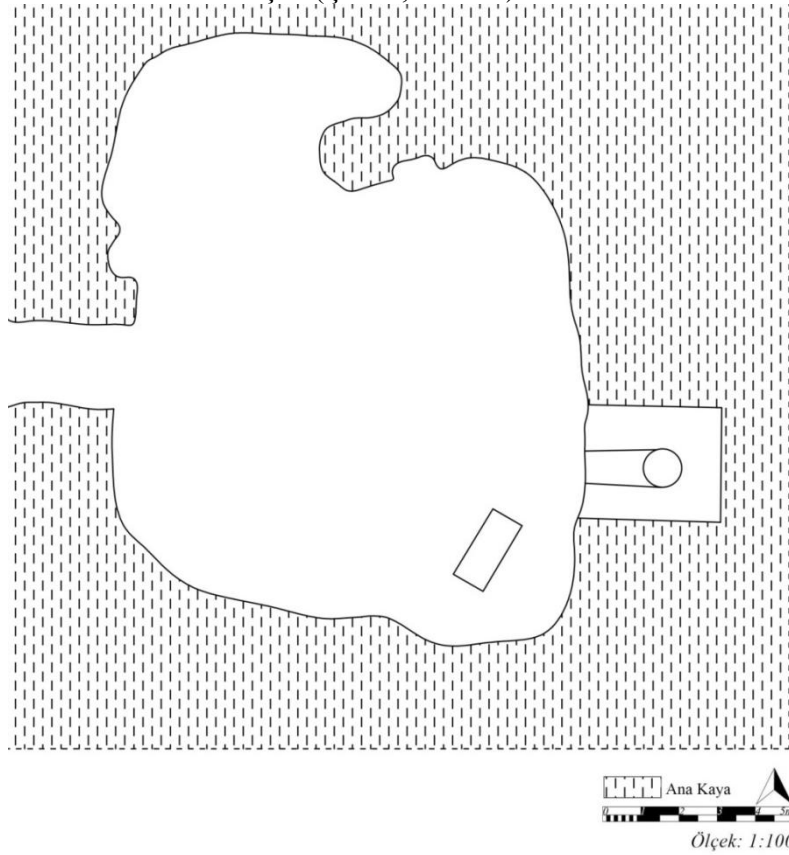
Değirmen yapısında çark odası ve kapalı oluğu ile su tahliye kanalı ile odaların konumu ayrı düşünülerek projelendirildiği düşünülmektedir. Yapı bu yönüyle detaylı bir plan vermektedir. Değirmen yapısında herhangi bir süsleme unsuru görülmemektedir. Yapı, sade bir şekilde inşa edilmiştir (Res.10).

Resim 10: Hacı Ahmedin (Keler) Değirmeni doğu yönden görünüşü.

Keler Değirmeni

Niğde şehri genelinde iki kaya oyma su değirmeninden ikincisidir. İçmeli Köyü'nün güneydoğusunda Bahçelievler Mahallesiindedir (Enlem: 38.0582, Boylam: 35.0976). Çamardı-Dikilitaş köy yolunun hemen sağında eğimli bir arazidedir. Kepez Tepesi eteklerinde kaya kütlesi oyularak su değirmen yapısı oluşturulmuştur. Ahmet Özdemir Değirmeni olarak da bilinen kaya oyma su değirmenine sular Eğnengil'den ulaşmaktadır. Değirmen, volkanik tüf cinsi kayanın (say) oyulması suretiyle yapılmıştır. Yapının inşa kitabesi yoktur. Karakteristik özelliklerinden dolayı 18. yüzyıla tarihlendirmektedir. Değirmen yapısı kayanın oyulmasıyla inşa edildiği için yalnız açık oluğun dolgu duvarında ve kapalı oluğunda, yöresel kaba ve ince ince yonu say cinsi taş malzeme kullanılmıştır (Çiz. 2; Res.11).

Şekil 2: Keler değirmeni planı.

Resim 11: Keler Değirmeni önde giriş açıklığı devamında kapalı oluğu görünüşü.

Değirmen yapısının giriş açıklığı batı taraftan olup, Çamardı-Dikilitaş köy yoluna bakmaktadır. Değirmenin açık oluğunun dolgusu görülmemektedir. Kaya oyma şeklinde oluşturulan ana mekâna içten bir açıklık ile bağlanan çark odası içerisi taş-toprak dolguludur. Kaya oyma mekânın üzerine inşa edilen kapalı oluğu içten ortalama 1.00 m. çapındadır. Kapalı oluğu yanlardan 1.00 m. genişliğindeki horasan harçlı duvar örgüsü desteklemektedir. Kareye yakın forma sahip kapalı oluğun yüksekliği ise ortalama 2.50 m.dir (Res.12). Kapalı oluğu, eğimli bir açıyla çark odasına ulaşmaktadır.

Resim 12: Keler Değirmeni kapalı oluğu duvar örgüsü görünüşü.

Kapalı oluğa Bor ilçesinde olduğu gibi bu bölgede de “Dink” denilmektedir. 1.00 m. çapındaki kapalı oluğun iç kısmı moloztaş dolgulu, içten ve dıştan düzgün kesme taş örgülü duvarı oldukça itinalı bir işçiliğe sahiptir (Res. 13). Kapalı oluk yer altındaki dikey kurulumlu (?) bir çarkın olduğunu düşündüğümüz çark odasına bağlanmaktadır. Kaya oyma değirmen odasına batı yönden 1.10 m. eninde, 2.00 m yüksekliğinde, dıştan toprak dolgulu olan dikdörtgen kesitli kapıdan girilmektedir. Kuzey-güney yönde uzanan tek odalı bir plan arz eden değirmen odasında yoğun şekilde kaçak kazı çukurları dikkat çekmektedir. Değirmen odası kuzey kanadında içe doğru uzayan ayrı bir hücre izlenimi veren yan bir mekân vardır. Oldukça sade inşa edilen ana mekân ortalama 4.00 x 5.00 m. ebatlarında kareye yakın bir plan vermektedir (Res. 14).

Resim 13: Keler Değirmeni odası görünüşü.

Odanın batı duvarı ortasına yakın bir yerde 0.70 x 0.70 m. ebatlarındaki açıklık çark odasına bağlantıyı sağlamaktadır. Bu açıklıktan çark mili öğütme taşına ulaşmaktaydı (Res.14).

Resim 14: Keler değirmeni odası batı duvarı çark odası açıklığı görünüşü.

Çark odası açıklığının hemen önünde doğu-batı yönde uzanan, 2.00 x 1.00 x 0.15 m. boyutlarında kayaya oyulu un teknesi vardır. Un teknesi şeklinde işlev gören bu oyulu mekânın hemen önünde ise öğütme taşı yuvası belirgindir. Öğütme taşı altlığının üzerinde ise öğütme taşı ahşap sapına ve yahut baca fonksiyonuna sahip olacağını düşündüğümüz delik vardır. Değirmen yapısı sade bir şekilde inşa edilmiştir (Res.15).

Resim 15: Oda, güneybatı duvarı köşesindeki un teknesi çukuru, etrafındaki yoğun kaçak kazı çukurları.

Sonuç ve Öneriler:

Niğde İlinde köylerin geneli doğal su kaynaklarına yakın olarak kurulmuşlardır. Bu gereklilik tabiatıyla değirmenler için de geçerlidir. Değirmenler, yılın her döneminde düzenli olarak akış rejimine sahip akarsuların kenarlarına inşa edilmişlerdir. Bazen akarsu kenarlarına, vadi ve dere içleri dışında topografyadan ve ihtiyaçtan kaynaklı, eğimi olan yüksek kesimlere de değirmenler yapılmıştır. Bu değirmenlere su, kilometrelerce uzunluğa sahip açık su kanalları (arklar) vasıtasıyla yine akarsulardan sağlanmıştır⁷. Kapadokya'da, dolayısıyla Niğde'de su değirmenleri mart ayından haziran sonuna kadar çalışır. Çünkü yaz sıcaklığında su değirmenlerini hareket ettirecek kadar yağış yoktur. Sonbaharda ise eylül ayından ekim ayı sonuna kadarki zaman dilimlerinde yoğun şekilde çalışır⁸. Yapılan araştırmalar neticesinde Niğde şehri genelinde toplamda 134 su değirmenin varlığı ortaya çıkartılabilmektedir. Ortaçağ ve Yeniçağ'da su değirmenlerinin çoğunluğu Müslüman cemaatinin, bazıları da Hristiyan cemaatinin kullanımında idi.

Niğde İlindeki değirmenler plan ve mimari bakımından iki farklı tipte karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan ilki açık ve kapalı oluklu, çark odalı, değirmen odalı ve bitişiğinde ahır, depo ve tuvalet gibi bölümleri olan taş örgülü, kâgir yapılmış değirmenlerdir. Niğde İlindeki değirmenlerin neredeyse tamamı bu yapıdadırlar. İkincisi ise kaya oyma değirmen yapılarıdır. Niğde İlinde bu türden kaya oyma değirmen yapılarına “Keler”, “Say” ismi verilmektedir⁹. Niğde'nin de içerisinde yer aldığı Kapadokya Bölgesinin volkanik-tüflü yüzey yapısından kaynaklı kaya oyma

⁷ Eryaman 2020, 356.

⁸ Tapia (de) 2016, 434.

⁹ Eryaman 2020, 354.

teknîği ile yapılmış farklı yerel mimari örneklere rastlamak mümkündür. Bölgede yumuşak yapılı ana kayanın oyulması suretiyle oluşturulmuş çok sayıda sivil, dini, ticari, zirai yapı türü yer almaktadır. Örneğin kaya oyma camileri¹⁰, bezirhaneler¹¹, çamaşırhaneler¹², güvercinlikler¹³, kiliseler ya da şapeller, sarnıçlar ve hububat ambarları bu yapı türlerinden bazılarıdır. Farklı yapı gurupları ile ilgili olan bu çalışmalar, Kapadokya Bölgesi halk mimarisine yönelik güncel araştırmaları içermesi bakımından önem arz ederler. Bunların haricinde bölgede kayadan oyma yamaç yerleşim alanları veya yer altı şehirleri de mevcuttur. Ana kayanın oyulup değirmen odası, değirmen odasının da altına gelecek şekilde çark odası oyularak iki katlı ve yan odalara sahip müstemilatlı, yüzeyde ise taş malzeme ile örgülü kapalı oluğa sahip uygulamalar bölge mimarlığı için karakteristiktir. Su mimarisinin taşradaki yerel bir uygulaması olarak ortaya çıkan ve say olarak adlandırılan volkanik oluşumlu kayalık alanlarda görülen kaya oyma su değirmenlerinin orijinal özelliklerini büyük oranda koruyarak günümüze ulaştığı görülür. Literatür taraması neticesinde Anadolu’da benzer örneklerine tesadüf edilmeyen kaya oyma su değirmenleri yapıldıkları dönemde kırsal doku morfolojisi yönünden çevresiyle uyumlu özellikler sergilemekle birlikte günümüzde fonksiyonlarını yitirmiş ve harabe halindedirler. Kapadokya Bölgesi kaya oyma mimarlığının bölgedeki temsilcileri konumunda olan bu özel yapıların tekrardan amacına uygun şekilde tamir edilip fonksiyon kazandırılması adına projeler geliştirilebilir. Bu sayede su kültürümüzün önemli bir parçasını oluşturan değirmen kültürünün yaşatılması sembolikte olsa sağlanabilir düşüncesindeyiz.

Kaynakça

- Budak, A. 2018, *Kapadokya Bölgesi Kaya Oyma Camileri*, İstanbul.
- Eryaman, M. 2020, *Niğde Şehri Su Değirmenleri*, İstanbul.
- Gürses, R.-Karababa Taşkın, E.B. 2007, “Anadolu’da Kaybolmakta olan Bir Maddi Kültür Unsuru: Su Değirmenleri (Beypazarı Örneği), Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi Bildirileri”, *Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları*, 4/2, 645-677.
- Maraşlı, S. 2018, “Nevşehir Kalesi Yamaç Yerleşim Alanında Bulunan Bezirhaneler”, *Arkeoloji ve Sanat*, 157, 163-174.
- Maraşlı, S. 2019, “Nevşehir’de Kapadokya Bölgesine Özgü Bir Yapı Türü Olan Kaya Oyma Güvercinliklerin Cephe Bezemeleri”, *Akademik Hassasiyetler*, 6, 175-194.
- Maraşlı, S. 2020, “Nar Kasabası Çamaşırhaneleri”, *3. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi*, 749-759.
- Özcan, R. 2016, “Arşiv Belgeleri Diliyle Su Değirmenleri (Asiyab)”, *OTAM*, 40, 195-203. DOI: [10.1501 / OTAM_0000000706](https://doi.org/10.1501/OTAM_0000000706)
- Özkarıcı, M. 2014, *Türk Kültür Varlıkları Envanteri Niğde I-II*, Ankara.
- Özkok, D. 2007, *Su: Suyun Yeryüzündeki Serüveni*, WWF-Türkiye, (Doğal Hayatı Koruma Vakfı), İstanbul: Mas.

¹⁰ Budak 2018.

¹¹ Maraşlı 2018, 163-174.

¹² Maraşlı 2020, 749-759.

¹³ Maraşlı 2019, 175-194.

- Tapia (de), A. A. 2016, *Ortodoks Hıristiyanlar ve Kapadokya Müslümanları: Osmanlı Kırsal Bağlamında Toplumlararası İlişkiler (1839-1923)*. EHESS ve Boğaziçi Üniversitesi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul.
- Yörük, D. 2014, "XVI. Yüzyılda Konya Kazasında Su Değirmenleri ve Bezirhaneler", *Turkish Studies*, 9/1, 637-655.
- Yörük, D.-Kabak, O. 2016, "XVI. Yüzyıldan Günümüze Bozkır Su Değirmenleri ve Değirmen İşletmeciliği", *Geçmişten günümüze Bozkır sempozyumu (06-08 Mayıs 2016)*, Konya: 215-236.